

શું મૃત્યુ ઉત્સવ ન બની શકે?

સવારમાં ઊઠીને જોયું તો સફેદ કપડામાં માનવ મહેરામણ ઉભરાયું હતું. બસ! નનામી નીકળવાની તૈયારી જ હતી અને રોકકળ કરતાં તેના સગા-વહાલા ભારે હૈયે પોતાના સ્વજનને વિદાય આપવા અંતિમ યાત્રામાં જોડાયાં હતા. આ એવી યાત્રા હતી જ્યાંથી તે આત્મા સાથેના સંબંધોનો અંત હતો પરંતુ તે આત્માની નવી યાત્રાની શરૂઆત હતી. શરીરની સાથે જોડાયેલો દરેક સાથેનો નાતો તે શરીર છોડીને અંત આપ્યો હતો. “રામ નામ “ નામના અંતિમ વિદાય માટેના માત્ર શબ્દો બાકી રહી ગયા હતા. ત્યાં જ મને વિચાર આવ્યો કે શા માટે આ આત્માના અંતિમ દર્શન માટે આટલું મહેરામણ ઉભરાયું હશે. જ્યારે આ જ આત્મા જીવતી હતી ત્યારે તો “કેમ છો?”ની પણ વાત ન હતી. પરંતુ આજે આ મૃત્યુ બાદ શેનો શોક? તે જીવિત શરીરને તો મનથી, વચનથી અને કયાંથી કેટલુંય આપણે કોસયું હશે. પરંતુ તેના મૃત્યુ ઉપર આપણે આ જ આડંબરને ખરેખરી દયભાવના કે ક્ષમા યાચનામાં બદલી ન શકીએ?

- બીજાનું મૃત્યુ કે પોતાના મૃત્યુનો ડર.

નજીકના થોડાં સગા-વહાલા સિવાય બાકીના વ્યક્તિઓ બીજાના મૃત્યુ ઉપર આંસુ બહવે પરંતુ શું તે ખરેખર મૃત્યુનો ડર નથી! કારણ દરેકને ખ્યાલ છે કે એક દિવસ તેનું શરીર પણ નનામી ઉપર આમ જ સૂતેલું હશે. અને દરેક લોકો તેને કાઢી નાખવાની એક અજીબ જ ઉતાવળમાં હશે. જે શરીરને તેઓ યાહતા હતા તે જ શરીર આજે માત્ર “ડેડ બોડી” બની રહેશે. ક્યારે કાઢી જવાના જેવા શબ્દો સાથેની અંતિમ વિદાયની યાત્રામાં પોતાના મૃત્યુના ડરને હરવવો હોય તો એક શરૂઆત છે. બેભાન બન્યા વિના એક એક પળને માણતાં શીખવું. દરેક સ્થિતિને માત્ર સાક્ષી ભાવનાથી જો સ્વીકાર કરવામા આવે તો બીજાનું મૃત્યુ પોતાના મૃત્યુનો ડર નહીં બને. પરંતુ ઉત્સવ બની રહેશે.

- બેસણું કે સામાજિક મેળાવડો.

બેસણામાં તો સગા-વહાલા તે વ્યક્તિઓને સાંત્વના આપવા માટે પોંહચી જાય છે. અને તેમની હાજરી થોડીક ક્ષણ માટે દુઃખને હળવું બનાવી પણ દે છે. પરંતુ મૃત્યુ પછી સૌથી નજીકના વ્યક્તિઓનો સૌથી મોટો ડર હોય છે કે તેના વિના તેઓ જીવશે કેમ? ઘરના દરેક ખૂણે તેની યાદો અને દરેક જીવનની ઘટનાઓમાં તે વ્યક્તિની ઉપસ્થિતિની યાદોને ભૂલવી અઘરી હોય છે. પરંતુ જો બેસણામાં તે વ્યક્તિના ફોટાને ફૂલો ચઢાવીને હાથ જોડવાનું માત્ર કાર્ય કરવા કરતાં તે વ્યક્તિને ખરા હૃદયથી માફ કરી શકીએ તો તે આત્માની શાંતિ માટે બીજી કંઈ જ કરવાની જરૂર નહીં પડે. તે શરીરથી થયેલાં દરેક સારા-નરસા કર્મોનો તે વ્યક્તિ આધીન હતો. અને જો માત્ર ખરાં હૃદય સાથે તેની અંતિમ વિદાય ઇચ્છતા હોય અને તે વ્યક્તિ સાથે પોતાના કર્મોને પૂર્ણવિરામ મૂકવાની ઇચ્છા હોય તો ખરાં હૃદયથી માંગેલી માફ અને માફ કરવાની ભાવના. અને પોતાને કરેલી એક પ્રોમિસ કે જીવનમાં ક્યારેય તે વ્યક્તિ માટે કોઈપણ ફરિયાદની વાત નહીં કે દ્વેષભાવ નહીં. પરંતુ આપણાં કેટલાં બધા કર્મો માત્ર કાર્યો જ હોય છે. માત્ર કરવા માટે. તેમાં મન અને લાગણીઓનો અભાવ જ બેસણાને માત્ર સામાજિક ગેટટુગેધર બનાવી દે છે.

શેર માર્કેટ અને ટીકરા-ટીકરીના સગપણ સાથે બેસણામાંથી છૂટા પડતાં સૌ કોઈ ભૂલી પણ જતાં હશે તે આત્માની અંતિમ વિદાય માટે આપણે સૌ ભેગા થયાં હતા. બેસણું બેસણું ન રહીને બનેલા સામાજિક મેળાવડાનો ખરાં હૃદયના કર્મ સાથે જોડવામાં આવે તો પોતાના અંતનો ડર ક્યાંય ઓગળી જાય.

- જન્મ કરતાં મરણનો ઉત્સવ મનાવીએ.

માનવ શરીર ધારણ કરતાં પહેલાંની આપની સ્મૃતિઓ આપણને યાદ નથી હોતી. કદાચ પરમ કૃપાળુ પરમાત્માનો આપણી ઉપર ખૂબ મોટો આભાર અને આશીર્વાદ છે. જો માત્ર ભૂતકાળની સ્મૃતિઓને માત્ર યાદ કરવામાં આવે તો આપણે જીવી નથી શકતા. બનેલી ઘટના જેટલી પીડાદાયક નથી હોતી તેનાથી વધુ તો તેના વિચારો આત્માને દઝાડી દે છે. જો મૃત્યુ જ ન હોય તો જરાક વાર માટે વિચારજો આપની શું હાલત હોત? શરીરની ક્ષમતા કેટલી આ જીવનને જીવડાવાની. તો જન્મને ઉત્સવ બનવા કરતાં મૃત્યુને ઉત્સવ ન બનાવી શકાય?

મારાં વિચારો કોઈ નકરાત્મકતાને પ્રાધાન્ય આપવા માટે નથી. પરંતુ જો જીવન જ સરસ જીવી શકીએ અને દરેક પળના મૃત્યુને ભેટીએ તે કરતાં તો માત્ર અંતિમ મૃત્યુને સમજી શકીએ તો મૃત્યુ તો ઉત્સવ બની જાય.

આપની લેખિકા

પુવાંગી શુક્લ

નમસ્કાર